

Utsökningsrätt / Beneficium

Bil som utgör arbetsredskap

Christer Nilsson

INNEHÅLL

- [Allmänt om utmätningsfri egendom \(beneficium\)](#)
- [Arbetsredskap i allmänhet](#)
- [Bil som utgör arbetsredskap för gäldenären](#)
- [Förbehåll för gäldenären](#)
- [Sökanden underrättas om utmätningen](#)
- [Självrättelse](#)
- [Rättskällor](#)
- [Utmätningförklaring \(exempel\)](#)

Utmätningfri egendom - beneficium	All egendom är inte utmätningsbar. Detta framgår av de bestämmelser som finns i 5 kap utsökningsbalken.	5 kap UB
Fysisk person	För <i>fysisk person</i> ska bland annat göras undantag från utmätning med hänsyn till gäldenärens behov, 5 kap 1 § utsökningsbalken. Har gäldenären familj ska också hänsyn tas till familjens behov, 5 kap 2 § utsökningsbalken.	5 kap 1 - 2 §§ UB
Juridisk person	Vad som regleras i dessa bestämmelser om utmätningsfri egendom gäller då gäldenären är en fysisk person. Bestämmelserna 5 kap 1 - 2 §§ utsökningsbalken är således inte tillämpliga vid utmätning hos en <i>juridisk person</i> .	5 kap 3 § UB
Arbetsredskap i allmänhet	Med hänsyn till vad gäldenären behöver i sin förvärvsverksamhet eller yrkesutbildning ska arbetsredskap eller annan utrustning till ett skäligt värde undantas från utmätning.	5 kap 1 § 3 p UB (jfr 2 § 2st UB)
Högre värde än vad som kan anses skäligt - förbehållsutmätning	Betingar egendomen ett högre värde än vad som kan anses vara skäligt kan tillgången utmätas med förbehåll om att gäldenären från köpeskillingen vid en försäljning av egendomen ska få ett belopp för att kunna köpa motsvarande egendom, men till ett lägre värde. (Förbehållsutmätning). En s.k. förbehållsutmätning kan dock göras efter en viss utredning som visar att gäldenären kommer att använda de förbehållna medlen till inköp av ersättningsegendom. Om ersättningsegendomen inte täcker det behov som gäldenären har ska egendomen utmätas i sin helhet och inte med förbehåll enligt 5:4 UB.	5:4 UB
Gäldenärens förhållanden	Se vidare nedan om utmätning med förbehåll. Om viss egendom kan anses vara behövlig för det angivna ändamålet, d.v.s. i förvärvsverksamheten eller yrkesutbildningen, ska bedömas även utifrån hur gäldenärens förhållanden kommer att vara om egendomen utmätas. Konkret torde detta betyda att det ska göras en prognos och prövning om hur gäldenärens verksamhet kommer att påverkas om utmätning sker av egendomen och sådan egendom därefter inte används i verksamheten.	

Det kan synas något upprörande att egendom ska undanskiftas då gäldenären kroniskt inte betalar sina skatter och avgifter. Detta är i sig en borgenärsfråga och ska inte påverka bedömningen om arbetsredskap ska anses vara utmätningsfri eller inte. Detta gäller även om kronofogdemyndigheten avser att ansöka hos tingsrätten om att gäldenären försätts i konkurs. Att en borgenär avser eller begär att gäldenären ska försättas i konkurs påverkar inte beneficiumfrågan vid utmätningsstillfället då gäldenären alljämt inte är försatt i konkurs. Om reglerna om utmätningsfri egendom i denna situation åsidosätts uppkommer märkliga och tvivelaktiga följder.

Vi tar ett exempel. Vid utmätningsstillfället finns allmänna och enskilda mål. Kronofogdemyndigheten bortser från regeln om utmätningsfrihet av arbetsredskap på grund av att myndigheten avser att begära gäldenären i konkurs efter utmätningsstillfället. Således utmätes gäldenärens arbetsredskap för såväl allmänna som enskilda mål.

Efter utmätningen ansöker kronofogdemyndigheten om att gäldenären försätts i konkurs. Strax innan konkursförhandlingen i tingsrätten betalar gäldenären skatteskulderna och någon konkurs blir inte aktuell. Utmätningen kvarstår då i sin helhet för de enskilda mål som omfattas av den gjorda utmätningen. Således kvarstår utmätningen även om gäldenären i detta läge skulle anses ha behov av den utmäta egendomen i sin förvärvs-verksamhet. I denna situation kan kronofogdemyndigheten inte självmant rätta utmätningen.

Om regeln om att arbetsredskap kan vara utmätningsfri skulle tillämpas på detta sätt uppkommer det också skillnader mellan gäldenären som enbart har enskilda mål och mellan de gäldenären där det enbart finns skatteskulder eller både skatteskulder och enskilda mål. Vid utmätning för enbart enskilda mål skulle regeln om beneficium gälla men inte då det är aktuellt med utmätning för skatteskulder (allmänna mål).

Konkursåtgärder

Som tidigare nämnts är det som beskrivits ovan en borgenärsfråga som inte får förväxlas med kronofogdemyndighetens roll som verkställande myndighet. Denna fråga får lösas med generalexecution. För statens räkning kan kronofogdemyndigheten ansöka hos tingsrätten om att gäldenären försätts i konkurs. Om konkurs kommer till stånd så gäller inte denna specifika regel om att arbetsredskap kan vara utmätningsfri. Det framgår av konkurslagen att 5 kap 1 § st 3 UB är undantagen i konkurs. [Se 3 kap 5 § konkurslagen](#), (KonkL). Därmed ingår arbetsredskap i konkursboet och det är ganska naturligt, eftersom gäldenären får inte bedriva näringsverksamhet så länge konkursen pågår.

3 kap 5 § konkurslagen

Ej skäligen belopp - utmätning utan förbehåll

Är gäldenären i sin förvärvsverksamhet behov av egendom som betingar ett alltför högt värde (ej skäligen belopp) kan utmätning med ett förbehåll om ersättningsegendom inte komma till stånd. Detta innebär att egendomen utmätes utan att gäldenären förbehålles något belopp av den köpeskillning som erhålles vid en försäljning.

All egendom

Som tidigare sagts ska den egendom som ska undantas från utmätning betinga ett skäligen värde. Detta värde omfattar all den egendom som kan vara aktuell att undanta från utmätning. Vad som utgör skäligen värde kan variera efter egendomens art och gäldenärens behov.

Bil som arbetsredskap

När det gäller bil som arbetsredskap har det vid beräkningen om vad som kan anses utgöra skäligen värde tagits 60 % av basbeloppet – numera prisbasbeloppet – enligt lagen om allmän försäkring som riktmärke.

NJA 1984 s 824 och 1990 s 764

Prisbasbeloppet för 2004 är 39 300 kr. Detta innebär att en bil som har ett värde överstigande 60 % (23580 kr) av prisbasbeloppet ska utmätas. (För år 2005 är [prisbasbeloppet](#) 39 400 kr). Utmätningen ska då ske med förbehåll som innebär att gäldenären från köpeskillningen vid försäljningen av bilen ska erhålla 60 % av prisbasbeloppet till inköp av en bil som ska ersätta den utmäta.

Annan egendom än bil	Annan egendom än bil och annat fordon kan vara aktuell i den här situationen. Det kan exempelvis vara maskiner, mindre varulager, verktyg och facklitteratur.	
Bostadsrätt	<p>Det ska noteras att en bostadsrätt kan inte utmätas med förbehåll om att gäldenären från köpeskillingen ska erhålla ett belopp för att kunna skaffa sig en annan bostad.</p> <p>I den här typen av utmätning bör såväl gäldenären som sökanden ges möjlighet att yttra sig innan utmätning sker.</p>	
Förbehåll Sökanden underrättas	Skер utmätning med förbehåll, i enlighet med 5:4 UB, att gäldenären skall erhålla ett visst belopp från köpeskillingen ska utmätningssökanden underrättas om utmätningen, se 6:10 utsökningsförordningen	5:4 UB 6:10 UF
Självrättelse	<p>Om det efter en utmätning av hela egendomen framkommer att utmätningen skulle ske med förbehåll kan Kronofogdemyndigheten genom självrättelse – 4:34 UB – ändra utmätningen. Möjligheterna till självrättelse begränsas av att detta måste göras inom två veckor från utmätningens beslutet.</p> <p>I övrigt kan sökanden och gäldenären överklaga den här typen av utmätning inom tre veckor från delgivning av utmätningens beslut. Tredje mans möjligheter att överklaga är inte begränsad till en viss tid utan är obegränsad. Se 18 kap 7 § st 2 utsökningsbalken. Det bör dock noteras att en försäljning och utbetalning av medel som vunnit laga kraft står sig vid överklagande av utmätningen från tredje.</p> <p>För att överklagande av ett utmätningens beslut ska få effekt för de åtgärder som fattas på grund av utmätningen (försäljning och utbetalning av medel o.s.v.) krävs det att överklagandet görs före det de medföljande åtgärderna vinner laga kraft. Se 18 kap 14 § utsökningsbalken.</p>	4:34 UB
Rättskällor	<p style="text-align: center;">Rättskällor</p> <p>5 kap 1 § 3 p samt 5 kap 4 § utsökningsbalken, UB. 6 kap 10 § utsökningsförordningen. NJA 1984 s 824 och 1990 s 764. Gregow, Torkel, Utsökningsrätt, 3:e uppl s 118 ff. Walén, Gösta – Gregow, Torkel – Löfmark, Peter, Utsökningsbalken, 3:e uppl s 210 – 212, 219 – 220. Heuman, Lars, Specialprocess - Utsökning och konkurs, 5e uppl. s 135 ff.</p>	
Utmätningförklaring	<p>Gäldenärens personbil av fabrikatet Volvo 540 med registreringsnummer XXX 000, årsmodell 2000 utmätes. Kronofogdemyndigheten har beaktat gäldenärens behov av att ha en bil i sin förvärvsverksamhet. Personbilen utmäts därför, enligt 5 kap 4 § utsökningsbalken, med det förbehållet att gäldenären ska från den köpeskillning som erhålles vid en försäljning erhålla 24 000 kronor för att kunna skaffa en annan bil. Se NJA 1984 s 824, 1985 s 155, 1985 s 710 samt 1990 s 769.</p> <p>Utmätningssökanden har underrättats om utmätningen enligt 6:10 utsökningsförordningen, (UF).</p>	

[Stäng detta fönster](#)

